HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a doua)

3 aprilie 2008 *

În cauza C-346/06,

având ca obiect o cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare formulată în temeiul articolului 234 CE de Oberlandesgericht Celle (Germania), prin Decizia din 3 august 2006, primită de Curte la 11 august 2006, în procedura

Dirk Rüffert, acționând în calitate de administrator judiciar al societății Objekt und Bauregie GmbH & Co. KG

împotriva

Land Niedersachsen,

CURTEA (Camera a doua),

compusă din domnul C. W. A. Timmermans (raportor), președinte de cameră, domnii J. Makarczyk, P. Kūris, J.-C. Bonichot și doamna C. Toader, judecători,

* Limba de procedură: germana.

avocat general: domnul Y. Bot,
grefier: domnul B. Fülöp, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 5 iulie 2007,

luând în considerare observațiile prezentate:

— pentru Land Niedersachsen, de R. Thode, Rechtsanwalt;

— pentru guvernul german, de domnul M. Lumma, în calitate de agent;

— pentru guvernul belgian, de doamna A. Hubert, în calitate de agent;

— pentru guvernul danez, de domnul J. Bering Liisberg, în calitate de agent;

— pentru guvernul francez, de domnul G. de Bergues și de doamna O. Christmann, în calitate de agenți;

— pentru Irlanda, de domnul D. O'Hagan, în calitate de agent, asistat de domnul N. Travers, BL, și de domnul B. O'Moore, SC;

— pentru guvernul cipriot, de doamna E. Neofitou, în calitate de agent;

— pentru guvernul austriac, de domnul M. Fruhmann, în calitate de agent;

— pentru guvernul polonez, de doamnele E. Ośniecka-Tamecka și M. Szymańska, în calitate de agenți, precum și de doamna A. Dzięcielak, expert;

— pentru guvernul finlandez, de doamna E. Bygglin, în calitate de agent;

— pentru guvernul norvegian, de domnii A. Eide și E. Sivertsen, în calitate de agenți;

— pentru Comisia Comunităților Europene, de domnii E. Traversa și C. Ladenburger, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 20 septembrie 2007,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Cererea de pronunțare a unei hotărâri preliminare privește interpretarea articolului 49 CE.

2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între domnul Rüffert, acționând în calitate de administrator judiciar al societății Objekt und Bauregie GmbH & Co. KG (denumită în continuare „Objekt und Bauregie”), pe de o parte, și Land Niedersachsen, pe de altă parte, având ca obiect rezilierea unui contract de antrepriză încheiat între acesta din urmă și societatea menționată.

Cadrul juridic

Reglementarea comunitară

3 Directiva 96/71/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 16 decembrie 1996 privind detașarea lucrătorilor în cadrul prestării de servicii (JO 1997, L 18, p. 1, Ediție specială, 05/vol. 4, p. 29) prevede la articolul 1, intitulat „Domeniul de aplicare”:

„(1) Prezenta directivă se aplică întreprinderilor înființate într-un stat membru care, în cadrul prestării de servicii transnaționale, detașează lucrători, conform alineatului (3), pe teritoriul unui stat membru.

[…]

(3) Prezenta directivă se aplică în măsura în care întreprinderile menționate la alineatul (1) iau una dintre următoarele măsuri cu caracter transnațional:

(a) detașarea unui lucrător, în numele întreprinderii sau sub coordonarea acesteia, pe teritoriul unui stat membru, în cadrul unui contract încheiat între întreprinderea

care face detașările și destinatarul prestării de servicii care își desfășoară activitatea în statul membru respectiv, dacă există un raport de muncă între întreprinderea care face detașarea și lucrător pe perioada detașării;”

[…]

4 Potrivit articolului 3 din Directiva 96/71, intitulat „Condiții de muncă și de încadrare în muncă”:

„(1) Statele membre asigură că, indiferent de legea aplicabilă raporturilor de muncă, întreprinderile menționate la articolul 1 alineatul (1) garantează lucrătorilor detașați pe teritoriul lor condiții de muncă și de încadrare în muncă cu privire la următoarele aspecte stabilite în statul membru pe teritoriul căruia sunt executate lucrările:

— prin acte cu putere de lege și acte administrative și/sau

— prin convenții colective sau sentințe arbitrale de generală aplicare în sensul alineatului (8), în măsura în care acestea se referă la activitățile menționate în anexă:

[…]

(c) salariul minim, inclusiv plata orelor suplimentare; prezenta literă nu se aplică sistemelor complementare de pensii;

[…]

În sensul prezentei directive, noțiunea de salariu minim, menționată la alineatul (1) litera (c), este definită de legislația și practica națională a statului membru pe teritoriul căruia este detașat lucrătorul.

[…]

(7) Alineatele (1)-(6) nu aduc atingere aplicării unor condiții de muncă și de încadrare în muncă mai favorabile pentru lucrători.

[…]

(8) Prin convenții colective sau sentințe arbitrale declarate de generală aplicare se înțelege convențiile colective sau sentințele arbitrale care trebuie respectate de către toate întreprinderile aparținând sectorului sau profesiei respective și care țin de domeniul teritorial de aplicare al acestora.

În absența unui sistem de declarare cu aplicare generală a convențiilor colective sau a sentințelor arbitrale în sensul alineatului (1), statele membre pot, dacă hotărăsc acest lucru, să ia drept bază:

— convențiile colective sau sentințele arbitrale cu efect general asupra tuturor întreprinderilor similare aparținând sectorului sau profesiei respective și care țin de domeniul teritorial de aplicare al acestora și/sau

— convențiile colective încheiate de cele mai reprezentative organizații ale partenerilor sociali pe plan național, aplicate pe întreg teritoriul statului respectiv,

dacă aplicarea acestora la întreprinderile menționate la articolul 1 alineatul (1) garantează, în ceea ce privește aspectele enumerate la alineatul (1) primul paragraf din prezentul articol, tratamentul egal aplicat acestor întreprinderi și întreprinderilor menționate în prezentul alineat, care se găsesc într-o situație asemănătoare.

[…]”

Reglementarea națională

5 Legea landului Saxonia Inferioară privind atribuirea contractelor de achiziții publice (Landesvergabegesetz Nds., denumită în continuare „legea landului") cuprinde prevederi în materie de atribuire a contractelor de achiziții publice în valoare de minimum 10 000 de euro. Expunerea de motive a acestei legi prevede:

„Prezenta lege combate denaturările concurenței care apar în sectorul construcțiilor și în cel al transporturilor publice locale în urma angajării de forță de muncă ieftină și urmărește reducerea cheltuielilor care rezultă pentru sistemele de protecție socială. În acest scop, legea prevede că autoritățile contractante nu au dreptul să desemneze ca adjudecatari ai contractelor de construcții și de transport public local decât acele întreprinderi care plătesc salariile stabilite în cadrul convențiilor colective din locul în care este prestat serviciul.

[…]"

6 Potrivit prevederilor articolului 3 alineatul (1) din legea landului, intitulat „Angajamentul de a respecta convențiile colective":

„Contractele de lucrări nu sunt atribuite decât întreprinderilor care, la depunerea ofertelor, se angajează în scris să plătească salariaților lor, în schimbul executării prestațiilor respective, cel puțin remunerația prevăzută de convenția colectivă aplicabilă în locul în care acestea se execută, la momentul prevăzut de aceasta. Prin lucrări în sensul primei teze se înțelege prestațiile executate de întreprinderi din sectorul lucrărilor de construcții și al construcțiilor civile în particular, precum și din cel al

finisajului. Prima teză se aplică și atribuirii contractelor de achiziții publice privind servicii din domeniul transporturilor urbane, suburbane și regionale.”

7 Articolul 4 alineatul (1) din legea menționată, intitulat „Recurgerea la subcontractare”, prevede:

„Adjudecatarul nu poate subcontracta prestațiile pentru care întreprinderea este echipată decât de la caz la caz și după obținerea unei autorizații speciale, în scris, de la autoritatea contractantă. Ofertanții sunt obligați să indice, încă de la depunerea ofertei, prestațiile pe care intenționează să le subcontracteze. Atunci când anumite prestații sunt subcontractate, adjudecatarul este obligat să impună subcontractanților aceleași obligații care îi revin în temeiul articolului 3, al articolului 4 și al articolului 7 alineatul (2) și să controleze respectarea acestor obligații de către subcontractanți”.

8 Articolul 6 din aceeași lege, intitulat „Probe”, prevede:

„(1) Pentru ca oferta să poată fi examinată, ofertantul trebuie să anexeze următoarele documente:

[…]

3. angajamentul de a respecta convențiile colective în conformitate cu articolul 3.

[…]

(2) În cazul în care executarea unei părți a contractului este încredințată unui subcontractant, la atribuirea contractului, documentația în numele subcontractanților trebuie să fie de asemenea prezentată în conformitate cu alineatul (1).”

9 Articolul 8 din legea landului, intitulat „Sancțiuni”, prevede:

„(1) Pentru a asigura respectarea obligațiilor definite la articolul 3, la articolul 4 și la articolul 7 alineatul (2), autoritățile contractante stabilesc de comun acord cu adjudecatarul, pentru fiecare încălcare culpabilă, o penalitate contractuală de 1 %, care în cazul unor încălcări multiple poate fi majorată până la 10 % din valoarea contractului. Adjudecatarul este obligat de asemenea la plata penalității contractuale menționate în prima teză atunci când încălcarea este imputabilă unui subcontractant sau unuia dintre subcontractanții acestuia din urmă, cu excepția cazului în care adjudecatarul nu a cunoscut încălcarea în cauză și nu ar fi trebuit să o cunoască. În cazul în care cuantumul penalității contractuale este disproporționat, acesta poate fi redus de către autoritatea contractantă până la cuantumul adecvat, la cererea adjudecatarului.

(2) Autoritățile contractante stabilesc de comun acord cu adjudecatarul că încălcarea dispozițiilor articolului 3 de către adjudecatar sau de către subcontractanții acestuia, precum și încălcarea gravă sau repetată a obligațiilor definite la articolul 4 și la articolul 7 alineatul (2) îndreptățesc autoritatea contractantă să rezilieze contractul fără preaviz.

(3) Dacă se face dovada că o întreprindere a încălcat cel puțin în mod grav sau repetat obligațiile care îi revin în temeiul prezentei legi, autoritățile contractante pot să o excludă de la atribuirea contractelor de achiziții publice din domeniul lor de activitate pe o durată de cel mult un an.

[…]”

Acțiunea principală și întrebarea preliminară

10 Din decizia de trimitere reiese că, în urma unei cereri de ofertă, Land Niedersachsen a atribuit, în toamna anului 2003, societății Objekt und Bauregie un contract de lucrări de construcții pentru realizarea penitenciarului din Göttingen-Rosdorf. Contractul avea o valoare de 8 493 331 de euro fără taxa pe valoarea adăugată. Acest contract cuprindea angajamentul de a respecta convențiile colective și, în special, acela de a plăti salariaților angajați pe șantier cel puțin salariile în vigoare la locul executării contractului, în temeiul convenției colective menționate în lista convențiilor colective reprezentative la poziția 1, „Construcții și lucrări publice" (denumită în continuare „Convenția colectivă «Construcții și lucrări publice»").

11 Societatea Objekt und Bauregie a recurs la serviciile unei întreprinderi cu sediul în Polonia în calitate de subcontractant. În vara anului 2004, această întreprindere a fost suspectată că a angajat forță de muncă pe șantier cu un salariu inferior celui prevăzut de Convenția colectivă „Construcții și lucrări publice". După începerea anchetei, atât societatea Objekt und Bauregie, cât și Land Niedersachsen au reziliat contractul de antrepriză pe care îl încheiaseră. Land Niedersachsen a indicat drept temei al rezilierii în special faptul că societatea Objekt und Bauregie a încălcat obligația contractuală de a respecta convenția colectivă menționată. O ordonanță penală a fost emisă împotriva principalului responsabil al întreprinderii cu sediul în Polonia, imputându-i-se faptul că a plătit celor 53 de muncitori care lucrau pe șantier numai 46,57 % din salariul minim prevăzut.

12 În primă instanță, Landgericht Hannover a constatat, în privința creanței pe care Objekt und Bauregie o deținea în temeiul contractului de antrepriză, că aceasta era stinsă prin compensare cu penalitatea contractuală în cuantum de 84 934,31 euro (respectiv 1 % din valoarea contractului) de care beneficia Land Niedersachsen. Instanța a respins acțiunea acestei societăți pentru celelalte capete de cerere.

13 Sesizată cu litigiul în apel, instanța de trimitere consideră că soluționarea acestuia depinde de aspectul dacă este ținută să nu aplice legea landului, mai precis articolul 8 alineatul (1), pe motiv că acesta nu este compatibil cu libera prestare a serviciilor consacrată la articolul 49 CE.

14 În această privință, instanța menționată observă că angajamentul de a respecta convențiile colective obligă întreprinderile de construcții din alte state membre să adapteze salariile plătite angajaților lor la nivelul de remunerare, în mod normal mai ridicat, aplicabil la locul executării contractului în Germania. O astfel de cerință face ca aceste întreprinderi să piardă avantajul concurențial pe care îl obțin datorită costurilor salariale mai reduse. Obligația de a respecta convențiile colective constituie din această cauză un obstacol pentru persoanele fizice și juridice care provin din alte state membre decât Republica Federală Germania.

15 Pe de altă parte, instanța de trimitere are îndoieli în ceea ce privește aspectul dacă angajamentul de a respecta convențiile colective se justifică prin motive imperative de interes general. Mai precis, un astfel de angajament depășește cerințele de protecție a lucrătorilor. Ceea ce este necesar protecției lucrătorilor este delimitat de salariul minim obligatoriu care rezultă, în Germania, din Legea privind detașarea lucrătorilor (Arbeitnehmer-Entsendegesetz) din 26 februarie 1996 (BGBI. 1996 I, p. 227, denumită în continuare „AEntG”). Pentru lucrătorii străini, angajamentul de a respecta convențiile colective nu permite să se ajungă la egalitatea efectivă între aceștia și lucrătorii germani, dar împiedică faptul ca lucrătorii care provin dintr-un alt stat membru decât Republica Federală Germania să fie angajați pe teritoriul acestei țări, întrucât angajatorul nu își poate valorifica față de concurență avantajul care decurge din costuri.

16 Considerând că soluționarea litigiului cu care este sesizat necesită interpretarea articolului 49 CE, Oberlandesgericht Celle a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarea întrebare preliminară:

„Faptul de a impune, pe cale legislativă, autorității contractante să nu desemneze ca adjudecatari ai contractelor de achiziții publice de lucrări decât acele întreprinderi care, la depunerea ofertei, se angajează în scris să plătească salariaților lor, în schimbul executării prestațiilor respective, cel puțin remunerația prevăzută în convenția colectivă aplicabilă la locul în care se execută acestea constituie o restricție nejustificată privind libera prestare a serviciilor în raport cu Tratatul CE?”

Cu privire la întrebarea preliminară

17 Prin intermediul întrebării preliminare, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă articolul 49 CE se opune, într-o situație precum aceea care face obiectul acțiunii principale, unei măsuri cu caracter legislativ, adoptată de o autoritate dintr-un stat membru, care impune autorității contractante să nu desemneze drept adjudecatari ai contractelor de achiziții publice de lucrări decât acele întreprinderi care, la depunerea ofertei, se angajează în scris să plătească salariaților lor, în schimbul executării prestațiilor respective, cel puțin remunerația prevăzută în convenția colectivă aplicabilă la locul în care se execută acestea.

18 Astfel cum sugerează mai multe guverne care au prezentat Curții observații, precum și Comisia Comunităților Europene, pentru a răspunde în mod util la întrebarea instanței de trimitere, trebuie ca în cadrul examinării întrebării preliminare să fie luate în considerare dispozițiile Directivei 96/71 (a se vedea în acest sens Hotărârea

din 12 octombrie 2004, Wolff & Müller, C-60/03, Rec., p. I-9553, punctul 27, precum și Hotărârea din 29 ianuarie 2008, Promusicae, C-275/06, Rep., p. I-271, punctul 42).

19 De fapt, astfel cum rezultă din articolul 1 alineatul (3) litera (a), această directivă se aplică, printre altele, situației în care o întreprindere cu sediul într-un stat membru detașează lucrători, în cadrul unei prestări de servicii cu caracter transnațional, în numele și sub direcția sa, pe teritoriul altui stat membru, în cadrul unui contract încheiat între întreprinderea de trimitere și destinatarul prestării de servicii care își desfășoară activitatea în acest din urmă stat membru, în măsura în care există un raport de muncă între acea întreprindere și lucrător pe durata detașării. Or, aceasta pare să fie într-adevăr situația în acțiunea principală.

20 Pe de altă parte, astfel cum a subliniat avocatul general la punctul 64 din concluzii, simplul fapt că legislația unui stat membru, precum legea landului, nu are ca obiectiv reglementarea detașării lucrătorilor nu poate avea drept consecință faptul ca o situație precum aceea din acțiunea principală să nu intre sub incidența Directivei 96/71.

21 În temeiul articolului 3 alineatul (1) primul paragraf prima și a doua liniuță din Directiva 96/71, trebuie ca, în ceea ce privește prestările de servicii cu caracter transnațional din domeniul construcțiilor, lucrătorilor detașați să le fie garantate condițiile de muncă și de încadrare în muncă cu privire la aspectele vizate la literele (a)-(g) din această dispoziție, printre care figurează, la litera (c), salariul minim. Aceste condiții de muncă și de încadrare în muncă sunt stabilite prin acte cu putere de lege și acte administrative și/sau prin convenții colective sau sentințe arbitrale declarate de generală aplicare. Potrivit alineatului (8) primul paragraf al aceluiași articol, convențiile colective sau sentințele arbitrale declarate de generală aplicare sunt acelea care trebuie respectate de către toate întreprinderile aparținând sectorului sau profesiei respective și care țin de domeniul teritorial de aplicare al acestora.

22 Articolul 3 alineatul (8) al doilea paragraf din Directiva 96/71 oferă în plus statelor membre posibilitatea ca, în absența unui sistem de declarare cu aplicare generală a convențiilor colective sau a sentințelor arbitrale, să ia drept bază convențiile colective sau sentințele arbitrale cu efect general asupra tuturor întreprinderilor similare aparținând sectorului respectiv sau convențiile colective încheiate de cele mai reprezentative organizații ale partenerilor sociali pe plan național, aplicate pe întreg teritoriul statului respectiv.

23 Trebuie să se examineze aspectul dacă salariul impus printr-o măsură precum aceea din acțiunea principală, care constă într-un act cu putere de lege adoptat de Land Niedersachsen în materie de contracte de achiziții publice și care urmărește să facă obligatorie, în special față de o întreprindere precum întreprinderea subcontractantă a societății Objekt und Bauregie, o convenție colectivă care prevede salariul respectiv, a fost stabilit potrivit uneia dintre modalitățile descrise la punctele 21 și 22 din prezenta hotărâre.

24 În primul rând, o dispoziție legislativă precum cea din legea landului, întrucât nu stabilește ea însăși niciun salariu minim, nu poate fi considerată ca fiind un act cu putere de lege sau un act administrativ în sensul articolului 3 alineatul (1) primul paragraf prima liniuță din Directiva 96/71, care stabilește un salariu minim precum cel prevăzut la litera (c) a aceluiași paragraf.

25 În al doilea rând, în ceea ce privește aspectul dacă o convenție colectivă precum cea din acțiunea principală constituie o convenție colectivă declarată de generală aplicare în sensul articolului 3 alineatul (1) primul paragraf a doua liniuță din Directiva 96/71 coroborat cu alineatul (8) primul paragraf al aceluiași articol, din dosarul depus la Curte reiese că AEntG, care urmărește să transpună Directiva 96/71, extinde aplicarea dispozițiilor referitoare la salariile minime din convențiile colective declarate de generală aplicare în Germania la angajatorii dintr-un alt stat membru care își detașează salariații în Germania.

26 Or, răspunzând la întrebarea adresată în scris de către Curte, Land Niedersachsen a confirmat, în privința Convenției colective „Construcții și lucrări publice", că aceasta nu este o convenție colectivă declarată de generală aplicare în sensul AEntG. Pe de altă parte, dosarul depus la Curte nu conține niciun indiciu care să permită să se concluzioneze că această convenție ar putea fi declarată de interes general în înțelesul articolului 3 alineatul (1) primul paragraf a doua liniuță din Directiva 96/71 coroborat cu alineatul (8) primul paragraf al aceluiași articol.

27 În al treilea rând, în ceea ce privește articolul 3 alineatul (8) al doilea paragraf din Directiva 96/71, din chiar modul de redactare a acestei dispoziții reiese că aceasta nu se aplică decât în absența unui sistem de declarare cu generală aplicare a convențiilor colective, ceea ce nu este valabil pentru Republica Federală Germania.

28 Pe de altă parte, o convenție colectivă precum cea din acțiunea principală nu poate, în orice caz, să fie considerată o convenție colectivă în sensul dispoziției menționate și, în special, o convenție colectivă, menționată la prima liniuță a aceleiași dispoziții, cu „efect general asupra tuturor întreprinderilor similare aparținând sectorului sau profesiei respective și care țin de domeniul teritorial de aplicare al [acesteia]".

29 Astfel, într-un context precum cel din acțiunea principală, efectul obligatoriu al unei convenții colective precum aceea din acțiunea principală nu se aplică decât unei părți a sectorului construcțiilor, care ține de domeniul teritorial de aplicare al acesteia, în măsura în care, pe de o parte, legislația care îi conferă un asemenea efect nu se aplică decât contractelor de achiziții publice, cu excluderea contractelor cu caracter privat, și, pe de altă parte, respectiva convenție colectivă nu a fost declarată de generală aplicare.

30 Din cele expuse anterior rezultă că o măsură precum cea din acțiunea principală nu stabilește salariul potrivit vreuneia dintre modalitățile prevăzute la articolul 3 alineatul (1) primul paragraf prima și a doua liniuță și la articolul 3 alineatul (8) al doilea paragraf din Directiva 96/71.

31 Prin urmare, un astfel de salariu nu poate fi considerat ca fiind un salariu minim în sensul articolului 3 alineatul (1) primul paragraf litera (c) din aceeași directivă, pe care statele membre sunt îndreptățite să îl impună, în temeiul acesteia, întreprinderilor cu sediul în alte state membre în cadrul unei prestări de servicii transnaționale (a se vedea în acest sens Hotărârea din 18 decembrie 2007, Laval un Partneri, C-341/05, Rep., p. I-11767, punctele 70 și 71).

32 De asemenea, un astfel de salariu nu poate fi considerat o condiție de încadrare în muncă și de muncă mai favorabilă pentru lucrători în sensul articolului 3 alineatul (7) din Directiva 96/71.

33 Mai precis, dispoziția menționată nu poate fi interpretată în sensul că permite statului membru gazdă să condiționeze efectuarea unei prestări de servicii pe teritoriul său de respectarea condițiilor de muncă și de încadrare în muncă ce depășesc cerințele normelor imperative de protecție minimă. Astfel, în ceea ce privește aspectele prevăzute la articolul 3 alineatul (1) primul paragraf literele (a)-(g), Directiva 96/71 prevede în mod expres gradul de protecție pe care statul membru gazdă este îndreptățit să îl impună întreprinderilor stabilite în alte state membre în favoarea lucrătorilor acestora detașați pe teritoriul său. Pe de altă parte, o astfel de interpretare ar lipsi de efect util directiva menționată (Hotărârea Laval un Partneri, citată anterior, punctul 80).

34 Prin urmare și fără a aduce atingere posibilității întreprinderilor stabilite în alte state membre de a adera în mod voluntar, în statul membru gazdă, în special în cadrul

unui angajament luat față de propriul personal detașat, la o convenție colectivă de muncă eventual mai favorabilă, nivelul de protecție care trebuie garantat lucrătorilor detașați pe teritoriul statului membru gazdă este limitat, în principiu, la cel prevăzut la articolul 3 alineatul (1) primul paragraf literele (a)-(g) din Directiva 96/71, cu excepția cazului în care respectivii lucrători se bucură deja, prin aplicarea legii sau a convențiilor colective din statul membru de origine, de condiții de muncă și de încadrare în muncă mai favorabile cu privire la aspectele prevăzute în dispoziția menționată (Hotărârea Laval un Partneri, citată anterior, punctul 81). Totuși, acest lucru nu pare să fie valabil pentru acțiunea principală.

35 Din cele expuse anterior rezultă că un stat membru nu are dreptul, în temeiul Directivei 96/71, să impună întreprinderilor cu sediul în alte state membre, printr-o măsură precum cea din acțiunea principală, un salariu precum cel prevăzut de Convenția colectivă „Construcții și lucrări publice”.

36 Această interpretare a Directivei 96/71 este confirmată de interpretarea sa în lumina articolului 49 CE, având în vedere faptul că această directivă urmărește în special realizarea liberei prestări a serviciilor, care este una dintre libertățile fundamentale garantate prin tratat.

37 Astfel cum a subliniat avocatul general la punctul 103 din concluzii, prin faptul că impune adjudecatarilor contractelor de achiziții publice de lucrări și, în mod indirect, subcontractanților acestora să aplice salariul minim astfel cum este stabilit prin Convenția colectivă „Construcții și lucrări publice”, o legislație precum legea landului poate impune prestatorilor de servicii dintr-un alt stat membru, în care cuantumul salariului minim este inferior, o sarcină economică suplimentară care este susceptibilă de a împiedica, de a îngreuna sau de a face mai puțin avantajoasă executarea

prestației în statul membru gazdă. Prin urmare, o măsură precum cea în discuție în acțiunea principală poate constitui o restricție în înțelesul articolului 49 CE.

38 Pe de altă parte, contrar celor susținute de Land Niedersachsen și de mai multe dintre guvernele care au prezentat Curții observații, o astfel de măsură nu poate fi considerată ca putând fi justificată prin obiectivul de protecție a lucrătorilor.

39 De fapt, astfel cum s-a constatat la punctul 29 din prezenta hotărâre, în ceea ce privește salariul stabilit printr-o convenție colectivă precum cea din acțiunea principală, acesta nu este obligatoriu, în temeiul unei legislații precum legea landului, decât pentru o parte din sectorul construcțiilor, în condițiile în care, pe de o parte, această legislație nu se aplică decât contractelor de achiziții publice, cu excluderea contractelor cu caracter privat, și, pe de altă parte, convenția colectivă menționată nu a fost declarată de generală aplicare.

40 Or, dosarul depus la Curte nu conține niciun indiciu care să permită să se concluzioneze că protecția care rezultă dintr-un astfel de salariu, care, de altfel, astfel cum arată și instanța de trimitere, depășește cerințele salariului minim aplicabil în temeiul AEntG, nu este necesară unui lucrător care își desfășoară activitatea în sectorul construcțiilor decât în ipoteza în care acesta este angajat în cadrul unui contract de achiziții publice de lucrări, și nu atunci când acesta lucrează în cadrul unui contract cu caracter privat.

41 Pentru aceleași motive ca acelea expuse la punctele 39 și 40 din prezenta hotărâre, restricția menționată nu poate fi considerată nici ca fiind justificată de obiectivul care urmărește să asigure protecția organizării autonome a activității profesionale de către sindicate, la care face referire guvernul german.

42 În sfârșit, în ceea ce privește obiectivul de stabilitate financiară a sistemelor de asigurări sociale, alt obiectiv invocat de către guvernul german, care a susținut că eficacitatea sistemului de asigurări sociale depinde de nivelul salariilor lucrătorilor, din dosarul depus la Curte nu reiese că o măsură precum cea în discuție în acțiunea principală ar fi necesară pentru atingerea obiectivului în legătură cu care Curtea a recunoscut că poate constitui un motiv imperativ de interes general și care constă în evitarea riscului de a aduce o atingere gravă echilibrului financiar al sistemului de asigurări sociale (a se vedea în special Hotărârea din 16 mai 2006, Watts, C-372/04, Rec., p. I-4325, punctul 103 și jurisprudența citată).

43 Având în vedere ansamblul considerațiilor expuse anterior, trebuie să se răspundă la întrebarea adresată că Directiva 96/71, interpretată în lumina articolului 49 CE, se opune, într-o situație precum cea din acțiunea principală, unei măsuri cu caracter legislativ, adoptată de o autoritate dintr-un stat membru, care impune autorității contractante să nu desemneze ca adjudecatari ai contractelor de achiziții publice de lucrări decât acele întreprinderi care, la depunerea ofertei, se angajează în scris să plătească salariaților lor, în schimbul executării prestațiilor respective, cel puțin remunerația prevăzută în convenția colectivă aplicabilă la locul în care se execută acestea.

Cu privire la cheltuielile de judecată

44 Întrucât, în privința părților din acțiunea principală, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a doua) declară:

Directiva 96/71 a Parlamentului European și a Consiliului din 16 decembrie 1996 privind detașarea lucrătorilor în cadrul prestării de servicii, interpretată în lumina articolului 49 CE, se opune, într-o situație precum cea din acțiunea principală, unei măsuri cu caracter legislativ, adoptată de o autoritate dintr-un stat membru, care impune autorității contractante să nu desemneze ca adjudecatari ai contractelor de achiziții publice de lucrări decât acele întreprinderi care, la depunerea ofertei, se angajează în scris să plătească salariaților lor, în schimbul executării prestațiilor respective, cel puțin remunerația prevăzută în convenția colectivă aplicabilă la locul în care se execută acestea.

Semnături